

УДК: 100+153.35+158.1

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА (ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ)

Каранфілова Ольга

Актуальність теми обумовлена необхідністю глибокого соціально-філософського дослідження проблеми творчої діяльності. Це питання безпосередньо пов'язано з практичною проблемою формування творчо активної особистості, здатної ефективно і нестандартно вирішувати нові життєві завдання. Творча діяльність розглянута з позицій філософського діяльнісного підходу, що дає можливість пояснення феномену різних видів творчої діяльності як складного багатогранного явища, що проявляється в матеріально-практичних, інтелектуальних, духовних операціях, що охоплюють зовнішні і внутрішні процеси людського буття.

Ключові слова: творча діяльність, креативність, суспільство.

Актуальність теми обумовлена необхідністю глибокого соціально-філософського дослідження проблеми творчої діяльності. Це питання безпосередньо пов'язано з практичною проблемою формування творчо активної особистості, здатної ефективно і нестандартно вирішувати нові життєві завдання.

Вважаємо доцільним розглянути творчу діяльність з позицій філософського діяльнісного підходу, що дозволить нам пояснення феномена різних видів творчої діяльності як складного багатогранного явища, яке проявляється в матеріально-практичних, інтелектуальних, духовних операціях, що охоплює зовнішні і внутрішні процеси людського буття.

Уточнимо, що під соціальною творчою діяльністю розуміємо інноваційну діяльність, що об'єднує різноманітні професійні сфери. Соціальна творча діяльність досліджується нами як діяльність, спрямована на створення якісно нових суспільно-значущих цінностей.

Стимулом до творчої діяльності служить проблемна ситуація, яку неможливо вирішити на основі наявних даних традиційними способами. Оригінальний продукт діяльності виходить в результаті нетрадиційного взаємозв'язку елементів проблемної ситуації, залучення неявно пов'язаних елементів, встановлення між ними нових видів взаємозалежності, що і є показником справжньої творчості.

Досліджуючи специфіку соціальної творчої діяльності, С. А. Буکش стверджує: «Творча діяльність спрямована на досягнення таких завдань, для яких характерна відсутність в предметній області не тільки способу розв'язання, але головне - відсутність знань, необхідних для розробки постулатів, аксіом, теорій, прогнозів, сприяють удосконаленню системи управління суспільними процесами і прогресу науки і культури» [Buksh,2005].

Об'єктивна свідомість діяльності становить безпосередню основу творчої сутності людини. Свідома діяльність людини представляється як процес виборчого відображення об'єктивних умов життя. Діяльність самого індивіда або індивіда в колективі обумовлюється об'єктивними обставинами, внаслідок чого

прояв об'єктивного в діяльності носить творчий початок суб'єктивного. Творчий початок, що вноситься людиною у світ, полягає в деяких загальних моментах будь-якої практичної і пізнавальної діяльності.

Поняття творчої діяльності завжди відносно. Безперечно, що творча діяльність є одночасно і найбільш активна діяльність. Що виникає нове поруч зі старим, створюване в процесі творчої діяльності, по суті, досконаліше в порівнянні з попереднім. Нове не тільки додається до вже наявного, але і витісняє старе. Таким чином, можна говорити не тільки про відтворення, а й знищення вже зробленого. Оскільки це руйнування є новою формою діяльності, то воно логічно підпадає під поняття творчості, яке в такому разі має бути визначено амбивалентно.

Передумовами творчої діяльності є гнучкість мислення (здатність варіювати способи вирішення), критичність (здатність відмовлятися від непродуктивних стратегій), здатність до зближення і зчеплення понять і цілісність сприйняття. Результат соціальної творчої діяльності - виражений в об'єктивній формі її продукт, іменованій в залежності від його характеру науковим чи науково-технічним результатом, досягненням, знанням або винаходом, промисловим зразком, товарним знаком, твором науки, літератури чи мистецтва. Всім результатами творчості властива новизна або оригінальність їх істотних елементів.

Дослідник О. Одинець виділяє наступні елементи структури творчої діяльності:

"- постановка проблеми;

-актуалізація необхідних знань, яка необхідна для дозрівання ідеї;

-інсайд;

- спеціальні спостереження і експерименти, також систематизація у вигляді гіпотез і висновків;

- оформлення ідей (задумів) у вигляді предметних структур;

- перевірка спеціальної і особливої значущості продукту творчості»

[Odynets, 2011].

Численні дослідження соціальної творчої діяльності свідчать, що її розвиток в ХХІ столітті принципово відрізняється від аналогічного процесу інших епох: стара парадигма людини зазнає кризи, а творчість вперше в історії не пропонує нової актуальної концепції світу і особистості. Сучасної творчої діяльності найчастіше притаманні колажність, асоціативність, аллюзивність, еkleктизм і твердження надособистісних цілей людського існування. У своїх дослідженнях ми вже торкалися проблем нових тенденцій в творчості, виявляються у відсутності твердих канонів, прийнятності будь-яких традицій і форм, зміні поля традиційних уявлень у творчій діяльності і її сприйняття. Криза всіх сучасних парадигм буття людини поки не супроводжується створенням нової культурної матриці, а без неї неможливе створення шедеврів всесвітньо-історичного значення. Це відноситься абсолютно до всіх видів творчої діяльності людини. [Karafilova] Багато вчених схильні бачити в цьому явищі глобальну кризу людства, безсилля культури, нездатної виробити сучасну систему цінностей, яка змогла б визначити шляхи і цілі руху світової спільноти.

При цьому доречним буде згадати про взаємодію творчої діяльності з наукою і технікою, вплив на неї електронних засобів, інтернету і засобів масової комунікації. На думку О. Одинця: «...творчість притаманна усім видам людської діяльності, вона виявляється там, де мають місце самостійність думки, оригінальність суджень, творча ініціатива, творча активність» [Odynets, 2011].

Слід також відзначити провідну роль інтернету як - універсальної культурної пам'яті та тотальному електронному засобі доставки будь-якої інформації до реципієнта. У сучасному суспільстві спостерігається загальна залежність творчої діяльності від засобів її передачі. І це породжує проблему сприйняття інформації, найчастіше її знецінення або вирваною з контексту. Особливого значення набуває концепція «мозаїчності культури» епохи масової комунікації. Відповідно до цієї концепції, реципієнту дістаються не знання, а випадкові осколки знань і оцінок. За допомогою цього інформаційного хаосу провідні мас-медіа, виконуючи соціальне замовлення тих чи інших сил, маніпулюють громадською свідомістю. Залишається тільки сподіватися, що активне «творча меншість» зможе захопити своїми ідеями «інертну більшість» і не дозволить творчій діяльності перетворитися на банальний спосіб збагачення.

Очевидно, що соціальна творча діяльність неможлива без інтелектуального конструктивного феномена - продуктивною основою створення її фундаментальних понять, ідей, образів, інтегральних моделей, теоретичних концептуальних задумів, творчих форм переходу від теорії до нових форм практики, є отримані знання. Тому, проблемно-пошуково-продуктивні питання освіти є особливим типом інтелектуальної діяльності, евристичним способом радикальної зміни наукових знань і світогляду. На наш погляд, система освіти може і повинна стати тим провідником, який буде сприяти розкриттю і повноцінній реалізації творчого потенціалу особистості. Адже творча активність особистості, перш за все, пов'язана з її здатністю виробляти суспільно значущі перетворення, які проявляються в творчому розвитку. На думку А. Лосева «Те, що творчість є деякого роду розвиток, це ясно. Розвивається той, хто творить. Розвивається діяльність творця. І те, що стає результатом творчої діяльності, є теж результат відомого розвитку» [Losev A., 1991].

У сучасну епоху, коли прискорюються темпи соціального розвитку, людина часто не встигає осмислити нові явища, усвідомити нові перспективи свого життя. Сьогодні суспільством затребуваний професіонал широкого кругозору, здатний швидко навчатися, розуміти навколишню реальність і свідомо брати участь в її вдосконаленні. На наше глибоке переконання творців нового покоління у відриві від освітнього середовища не створити, тому роль освіти на сучасному етапі неможливо переоцінити. Адже в науці, політиці, педагогіці, медицині, не кажучи вже про мистецтво, вирішальна роль відведена не кількості, а окремим видатним особистостям, саме вони і утворюють основний масив національного багатства тієї чи іншої країни. Розшукувати їх, розвивати їх творчий потенціал, будуючи процес утворення індивідуально - першорядне завдання системи освіти.

З нашої точки зору, пріоритетними орієнтирами для сучасної системи освіти з позицій формування основ соціальної творчої діяльності є розкриття

здатності особистості до самоорганізації, творчому розвитку, самоактуалізації.

Структуру сучасного полікультурного освітнього простору ми представляємо як єдність предметно-матеріального, інституційного, ідеологічного та соціально-комунікативного компонентів. Головним же результатом модернізації освіти бачимо в його відповідності цілям випереджаючого розвитку, реалізації ідеї виховання в учнів здатності до творчої діяльності, яка є не просто відображенням провідних тенденцій розвитку суспільства, а й однією з передумов становлення гуманістично орієнтованої особистості.

Список літератури:

1. Букш С. А. Творчество как вид социальной деятельности: дис. канд. филос. наук: 09.00.11. М. : РГБ, 2005.
2. Лосев А. Диалектика творческого акта (краткий очерк) Контекст 81: Литературно-теоретические исследования. М. : Наука, 1991. С. 48-79.
3. Каранфилова Е.В. Типология форм творческой деятельности/ *Перспективи* – №2(48) . – 2011. С.63-69.
4. Каранфилова Е.В. Творчість як об'єкт філософського аналізу. *Культура народів Причорномор'я*. №206. 2011. С.87-93.
5. Каранфилова Е.В. Творческая личность в философском дискурсе. *Наукове пізнання: методологія і технологія*. 1(28). 2011. С.110-116.
6. Одинець О. А. Творча діяльність – умова формування розвитку особистості майбутніх фахівців. *Формування всебічно розвинутої особистості*. 2011. С. 142-149.

Karanfilova O.

CREATIVE ACTIVITY IN THE CONTEXT OF GLOBAL PROBLEMS OF MODERN SOCIETY (PHILOSOPHICAL ASPECT)

The relevance of topic is caused by need of the deep social-philosophical research of the artistic activity's problem. This issue is directly connected with the practical problem of the artistic active identity, which is able to solve new life tasks in an effective and informal way. The artistic activity is considered with the philosophical activity approach attitude, which gives an opportunity to explain the phenomenon of different artistic activity types as a difficult many-sided phenomenon. This phenomenon appears in material and practical, intellectual, spiritual operations, that covers a lot of internal and external processes of human being.

This emphasizes that social artistic activity is impossible without the intellectual constructive phenomenon. The productive creation base of its fundamental definitions, ideas, appearances, integral models, theoretical conceptual ideas, artistic forms, theory change into practice is received knowledge. That's why education issues (in their problematic, searching and productive appearances) are particular types of the intellectual activity and the radical change of scientific knowledge and outlook in an heuristic way.

The structure of modern polycultural educative space is presented as a unity of objective-material, institutional, ideological, and social-communicational components. The main result of the educational modernization is in its conformity to aims of advance development and realization the idea of imparting the artistic activity to students. This idea is not only the display of leading tendencies of the society development, but one of the prerequisites of formation of focused on humanity identity as well.

Key words: artistic activity, creativity, society.

References

1. Buksh S. A.(2005) *Tvorchestvo kak vid sotsialnoy deyatelnosti* [Creativity as a type of social activity]: dis. kand. filos. nauk: 09.00.11., M.
2. Losev A.(1991) *Dialektika tvorcheskogo akta (kratkiy ocherk)* [Dialectics of the creative act (short essay)] *Kontekst 81: Literaturno-teoreticheskie issledovaniya*. Nauka, M., pp. 48-79.
3. Karanfilova E.V.(2011) Tipologiya form tvorcheskoy deyatelnosti [Typology of the forms of creative activity] *Perspektivy*. №2(48). 2011. pp.63-69.
4. Karanfylova E.V.(2011) Tvorchist yak ob'ekt filosofskoho analizu [Creativity as an object of philosophical analysis]. *Kultura narodov Prychernomoria*. №206. 2011. pp.87-93.
5. Karanfylova E.V.(2011) Tvorcheskaia lychnost v fylosofskom dyskurse [Creative personality in philosophical discourse]. *Naukove piznannia: metodolohiia i tekhnolohiia*. 1(28). 2011. pp.110-116.
6. Odynets O. A.(2011) Tvorcha diialnist – umova formuvannia rozvytku osobystosti maibutnikh fakhivtsiv [Creative activity – a condition for the development of the personality of future specialists]. *Formuvannia vsebichno rozvynutoi osobystosti*. 2011. pp. 142-149.

Стаття надійшла до редакції 14.06.2019